

Allmän SiS-rapport
2001:4

Sluten ungdomsvård år 2000

Redovisning och analys av domarna

Av Anette Schierbeck

FÖRORD

Som ett led i uppföljningen av sluten ungdomsvård har SiS gjort en sammanställning och analys av de domar på sluten ungdomsvård som inkom till myndigheten år 2000. Analysen avser samtliga domar som inkommit, även domar som ändrats till annan påföljd i högre instans eller domar som inte vunnit laga kraft. Antalet domar som redovisas i denna rapport skiljer sig därför från den kriminalstatistik som tas fram av BRÅ.

Sammanställningen bidrar till SiS möjlighet att prognostisera det framtida behovet av platser för ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård och ökar vår kunskap om reformen. Förutom att materialet är av intresse för SiS och rättsväsendet har det efterfrågats av massmedia och studenter vid universitet och högskolor.

Sammanställningen har gjorts av juristen Anette Schierbeck.

Stockholm den 25 februari 2001

Sture Korpi
Generaldirektör

Innehållsförteckning

FÖRORD	1
SAMMANFATTNING OCH ANALYS	3
DOMAR OM SLUTEN UNGDOMSVÅRD	5
Inledning	5
Antal dömda	5
Brottslighet	6
Ålder och kön	7
Tidigare brottslighet och frihetsberövande	10
Strafftid	12
Tingsrätter	14
Överklagande	15
Ändringsfrekvens	16

SLUTEN UNGDOMSVÅRD ÅR 2000

SAMMANFATTNING OCH ANALYS

Sluten ungdomsvård har under åren 1999 och 2000 använts i betydligt högre utsträckning än planerat. Sluten ungdomsvård har förekommit i 124 domar under år 2000 (80 domar under år 1999). Inget tyder på att frekvensen domar skulle minska under år 2001.

De utdömda strafftiderna har ökat. Strafftiden var under år 1999 i genomsnitt ungefär åtta och en halv månad. För år 2000 ökade den genomsnittliga strafftiden med ca 1 månad till knappt nio och en halv månad. I två tredjedelar av fallen (66%) har ungdomarna dömts till sluten ungdomsvård i sex månader eller längre. 30 procent av dem som dömdes under år 2000 dömdes till sluten ungdomsvård 12 månader eller längre. 1 dömdes till den längsta möjliga strafftiden, dvs. sluten ungdomsvård 4 år. De dömda ungdomarna har som regel gjort sig skyldiga till mycket allvarlig brottslighet.

Sluten ungdomsvård har använts i huvudsak vid brottslighet med våldsinslag; 86 procent (90 fall) av ungdomarna är dömda för sådan brottslighet. Sluten ungdomsvård har också använts några gånger vid artbrottet mened. I 3 fall har sluten ungdomsvård använts vid sexualbrott och grov mordbrand. I 9 fall har påföljden använts vid egendomsbrott. Det är vidare i första hand 17-åringar som kommer i fråga för sluten ungdomsvård. Mer än hälften (53%) av ungdomarna var sjutton år vid brotten. En ökning har dock skett när det gäller de yngre ungdomarna. Under år 2000 var det 14 ungdomar (13%) som var 15 år vid första brottstillfället och 35 ungdomar (34 %) som var 16 år vid brottstillfället. En jämförelse med år 1999 visar att domstolarna under år 2000 i allt fler fall dömt de yngre förövarna till sluten ungdomsvård. En ökning med 19 procent när det gäller 15- och 16-åringarna.

I knappt tre fjärdedelar av fallen (74%) har den unge tidigare dömts för brott.

Bara en flicka har under år 2000 dömts till sluten ungdomsvård.

Tingsrätterna i Malmö och Göteborg har meddelat flest domar på sluten ungdomsvård under år 1999, 14 respektive 10. Landets största tingsrätt – Stockholms tingsrätt – meddelade under år 1999 bara 8 sådana domar. För år 2000 har det sett annorlunda ut. Stockholms tingsrätt meddelade 27 domar på sluten ungdomsvård, medan Malmö tingsrätt meddelade 4 och Göteborgs tingsrätt 8. Huddinge tingsrätt meddelade 10 domar om sluten ungdomsvård. Sollentuna och Lunds tingsrätter meddelade vardera 7 under år 2000.

I drygt en tredjedel av fallen (36%) var ungdomarna på fri fot när de fick sin dom. I 39 procent av fallen var ungdomarna häktade när domen föll. I bara 23 procent av fallen fanns ungdomarna vid domen redan på någon av SiS institutioner, oftast med tvång enligt LVU. Detta är en minskning från året före med 12 procent.

Tiden från det brottet begicks tills dess tingsrättens dom meddelades varierar mellan 17 och 822 dagar.

Tiden från tingsrättens dom till hovrättens dom varierar mellan 28 och 265 dagar.

Av de 124 fallen har 55 (44%) prövats av hovrätten. I majoriteten av fallen (60%) resulterade överklagandet i att hovrätten ändrade tingsrättens dom. I 34 procent av fallen har hovrätten ändrat en dom på sluten ungdomsvård till annan påföljd. Inte något fall har avgjorts i sak av Högsta domstolen, vare sig under 1999 eller 2000. Ungdomar på fri fot överklagade betydligt oftare än ungdomar som satt häktade när domen föll. I 40 procent av fallen har tingsrättens dom fastställts av hovrätten.

Allt fler ungdomar döms till sluten ungdomsvård och domstolarna tenderar att använda påföljden i större omfattning för de yngsta lagöverträdarna. Påföljden används mest för brott med våldsinslag, rån, misshandel, våld och hot mot tjänsteman, mord eller försök till sådana brott.

Den genomsnittliga utdömda strafftiden har ökat jämfört med 1999. Pojkarna, för det är nästan bara pojkar, har i knappt tre fjärdedelar av fallen dömts tidigare (oftast till vård inom socialtjänsten) och en fjärdedel har vårdats inom SiS innan domen till sluten ungdomsvård. Färre ungdomar vårdades hos SiS som alternativ till häktning vid tillfället för domen år 2000 än året dessförinnan. Tendensen att överklaga var högst för ungdomar som var på fri fot, därefter följde häktade ungdomar. Ungdomar som vårdades hos SiS överklagade i mindre utsträckning än övriga.

Bara i ett fåtal fall fortsatte vården vid SiS institutioner efter frigivningen.

DOMAR OM SLUTEN UNGDOMSVÅRD

Inledning

I 124 fall har domstolarna dömt till sluten ungdomsvård under år 2000. I 1 av de 124 fallen utgörs avgörandet av ett slutligt beslut om att sluten ungdomsvård skall ersätta en tidigare utdömd påföljd (vård inom socialtjänsten). I det följande avses med domar även det beslutet. Om flera ungdomar i samma mål dömts till sluten ungdomsvård, har det räknats som 1 dom för varje person. Med ”fall” avses en dömd som för samma brottstillfälle/brottstillfällen i tingsrätt och/eller hovrätt har dömts till sluten ungdomsvård. Om den unge överklagat sin dom från tingsrätten till hovrätten, finns det således 2 domar i det ”fallet”, varav åtminstone 1 dom inneburit att han eller hon dömts till sluten ungdomsvård.

Alla domar som meddelats under år 2000 och som kommit in till Statens institutionsstyrelse (SiS) till och med den 15 januari 2001 har tagits med. I undersökningen ingår det således även domar som inte har vunnit laga kraft och domar i lägre rätt som kan komma att ändras i överrätt under år 2001. I vissa tabeller har även uppgifter avseende år 1999 tagits med. I övrigt hänvisas till Allmän SiS-rapport 2000:2 om sluten ungdomsvård 1999.

Antal dömda

Under det första halvåret 2000 meddelades det domar i 69 fall (56%) och under det andra halvåret 2000 meddelades domar i de resterande 55 fallen (44%). Under det första halvåret 1999 meddelades det domar i 27 fall och under andra halvåret 53 fall. Antalet fall ökade kraftigt i slutet av 1999. Ökningen höll i stort i sig under hela år 2000. Antalet fall framgår av tabell 1, Antal och andel fall inkomna under 1999 och 2000.

Tabell 1	Fall inkomna under 1999		Fall inkomna under 2000	
	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
Första kvartalet	13	16%	31	25%
Andra kvartalet	14	18%	38	31%
Tredje kvartalet	23	29%	23	18%
Fjärde kvartalet	30	38%	32	26%
<i>Totalt antal fall</i>	<i>80</i>	<i>100%</i>	<i>124</i>	<i>100%</i>

I 20 av de 124 fallen under år 2000, där sluten ungdomsvård dömts ut i tingsrätten, har hovrätten ändrat till annan påföljd. I 1 av dessa fall har hovrätten ogillat åklagarens yrkande enligt 38 kap. 2 § BrB om undanröjande av förordnandet om överlämnande till vård inom socialtjänsten och ådömande av annan påföljd. Tingsrätten hade i beslutet undanröjt förordnandet om överlämnande till vård inom socialtjänsten och istället dömt den unge till sluten ungdomsvård 8 månader.

I övriga 104 fall har ungdomarna dömts till sluten ungdomsvård. Huvuddelen av dessa domar har vunnit laga kraft. Som tidigare framgått ingår dock också vissa inte laga kraftvunna domar. I 3 fall har domstolen förordnat att tidigare utdömd sluten ungdomsvård även skall avse nya brott. I 11 fall har sluten ungdomsvård på nytt utdömts för den som tidigare dömts till sluten ungdomsvård.

Tabell 2**Typ av avgörande**

	Fall inkomna under 1999		Fall inkomna under 2000	
	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
Hovrätten ogillar åtalet som kunnat föranleda sluten ungdomsvård	1	1%	0	0%
Hovrätten ändrar påföljden till något annat än sluten ungdomsvård	8	10%	20	16%
Ungdomar som har dömts till sluten ungdomsvård	71	89%	104	84%
Därav				
Förordnande att tidigare utdömd sluten ungdomsvård skall avse nya brott	3	4%	3	3%
Dömd för andra gången under 1999/2000 till sluten ungdomsvård	5	6%	11	11%
Slutligt beslut att sluten ungdomsvård skall ersätta tidigare utdömd påföljd	3	4%	1	1%
<i>Totalt antal fall</i>	<i>80</i>	<i>100%</i>	<i>124</i>	<i>100%</i>

Brottslighet

Sluten ungdomsvård har i huvudsak använts vid *brott med våldsinslag*, dvs. rånbrott, misshandelsbrott, olaga hot, våld eller hot mot tjänsteman, mord eller försök eller förberedelse till sådan brottslighet. I 86 procent (90 fall) av de 104 fallen har domarna omfattat sådan brottslighet.

Grov mordbrand, mordbrand eller försök därtill har särredovisats och omfattar 1 fall under 2000; en sjuttonårig pojke har dömts för grov mordbrand till sluten ungdomsvård 3 år.

I övrigt har sluten ungdomsvård använts i några fall vid s.k. *artbrott*. En femtonårig pojke har dömts för *mened* till sluten ungdomsvård 14 dagar och en sextonårig pojke har dömts för anstiftan till mened 1 månad. 2 sjuttonåriga pojkar har dömts för *sexualbrott*; grov våldtäkt till sluten ungdomsvård 2 år respektive våldtäkt och sexuellt ofredande till sluten ungdomsvård 1 år och 8 månader.

Sluten ungdomsvård vid *egendomsbrott* har använts endast i 9 fall. Påföljden har använts när den unge t.ex. tidigare har dömts till vård inom socialtjänsten men återfallit i brottslighet kort därefter. I 1 fall har en tidigare dom, där påföljden bestämdes till vård inom socialtjänsten omfattande bl.a. tillgrepp av fortskaffningsmedel, undanröjts genom ett slutligt beslut.

Brottsligheten för år 2000 i de 104 fallen kan delas in enligt följande tabell, tabell 3.

Tabell 3 Brottstyp	1999		2000	
	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
Brott med våldsinslag*	57	80%	90	86%
Egendomsbrott**	6	8%	9	9%
Grov mordbrand, mordbrand eller försök därtill***	3	4%	1	1%
Mened***	2	3%	2	2%
Övergrepp i rättssak***	2	3%		
Narkotikabrott***	1	1%		
Sexualbrott****			2	2%
<i>Totalt antal fall</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

* Rånbrott, misshandelsbrott, olaga hot, våld eller hot mot tjänsteman, mord eller försök eller förberedelse till sådan brottslighet. Till brott med våldsinslag har hänförts samtliga fall där det förekommit åtminstone ett brott av den arten.

** Fall där det huvudsakliga brottet varit grov stöld, stöld, tillgrepp av fortskaffningsmedel eller försök därtill.

*** Fall där det huvudsakliga brottet varit det angivna.

****Fall där det huvudsakliga brottet varit brott enligt 6 kap. brottsbalken eller försök till sådant brott.

Ålder och kön

Under år 1999 var 7 procent (5 ungdomar) av dem som dömdes till sluten ungdomsvård 15 år. 21 procent (15 ungdomar) var 16 år och 1 procent (1 person) var 18 år vid brottstillfället. Övriga, dvs. 70 procent (50 ungdomar) var 17 år.

Under år 2000 var fortfarande de allra flesta ungdomarna, 53 procent (55 av 104), 17 år vid tidpunkten för brottet. En ökning har dock skett när det gäller yngre brottslingar. 13 procent (14 ungdomar) var 15 år. Övriga, 34 procent (35 ungdomar), var 16 år vid brottstillfället.

Bara 1 flicka har dömts till sluten ungdomsvård under år 2000 (3 under 1999). Hon dömdes för mord till 3 års sluten ungdomsvård. Hon var 16 år när hon begick brottet.

Åldersfördelningen vid tidpunkten för brottet, domstillfället och kön framgår av tabell 4 – 6.

Tabell 4	1999		2000		
	Ålder vid brot- ten	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
	15 år	5	7%	14	13%
	16 år	15	21%	35	34%
	17 år	50	70%	55	53%
	18 år	1	1%	0	0%
	<i>Totalt antal fall</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

Tabell 5	1999		2000		
	Ålder vid domen	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
	15 år	4	6%	5	5%
	16 år	7	10%	20	18%
	17 år	41	58%	58	56%
	18 år	19	27%	20	18%
	19 år			1	3%
	<i>Totalt antal fall</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

Tabell 6	1999		2000		
	Kön	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
	Pojke	69	97%	103	99%
	Flicka	3	4%	1	1%
	<i>Totalt antal fall</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

I 4 av de 14 fallen med femtonåringar som begått brott har strafftiden uppgått till 1 år eller längre. Strafftiderna och brottsligheten för femtonåringarna framgår av tabell 7.

Samtliga av de dömda 15-åringarna var pojkar. 6 av pojkarna förekom inte tidigare i belastningsregistret. 3 av pojkarna har tidigare dömts till vård inom socialtjänsten. 1 pojke har tidigare dömts till dagsböter. 1 pojke förekommer under 4 avsnitt i belastningsregistret och har dömts till böter genom strafförelägganden. 1 pojke förekommer under två avsnitt i belastningsregistret och har före nu aktuell dom dömts till vård inom socialtjänsten vid ett tillfälle och till dagsböter vid det andra tillfället. 1 pojke har tidigare dömts vid 3 tillfällen, 2 gånger till vård inom socialtjänsten och 1 gång till skyddstillsyn. 1 pojke har tidigare dömts till sluten ungdomsvård 10 månader.

Tabell 7
2000

Fall där den unge var 15 år vid tidpunkten för brottet (i samtliga fall pojkar)

Strafftid	Brott
36 mån	Mord & grovt rån
18 mån	Rån, försök till rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olaga tvång, olaga hot & övergrepp i rättssak
12 mån	Misshandel, stöld, grov stöld, rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovligt brukande & övergrepp i rättssak
12 mån	Grov stöld, rån, försök till rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, försök till tillgrepp av fortskaffningsmedel, häleri, olovligt brukande & olovlig körning
10 mån	Misshandel, olaga frihetsberövande, olaga tvång, olaga hot, rån, försök till rån & försök till utpressning
8 mån	Rån & bedrägeri
8 mån	Misshandel, grov misshandel, ofredande, grov stöld, rån & försök till rån
6 mån	Misshandel, grov misshandel, skadegörelse & övergrepp i rättssak
6 mån	Grov misshandel, olaga tvång, ofredande, stöld, snatteri, egenmäktigt förfarande, häleri, olovlig körning, smitning, förseelse mot fordonskungörelsen, olovligt innehav av kniv, förseelse mot fordonsskattelagen & vapenbrott
6 mån	Stöld, snatteri, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovligt brukande & övergrepp i rättssak
4 mån	Misshandel, stöld, grov stöld, rån, våld mot tjänsteman & hot mot tjänsteman
3 mån	Grov misshandel, övergrepp i rättssak & olovlig körning
2 mån	Misshandel, ofredande, rån, utpressning & försök till utpressning
2 veckor	Mened

Tidigare brottslighet och frihetsberövande

I 77 av de 104 fallen (74%) har domstolen i domarna antecknat att ungdomarna tidigare dömts för brott, vanligen till överlämnande till vård inom socialtjänsten. I 11 fall hade ungdomarna tidigare dömts till sluten ungdomsvård.

I 7 fall har inte domstolen angivit om den unge tidigare dömts för brottslighet.

Tabell 8 1999

Tidigare domar Ålder vid brotten (Antal fall | Andel fall) angivna av

domstolen	15 år		16 år		17 år		18 år		15–18 år	
Ja	0	0%	10	67%	38	76%	1	100%	49	69%
Nej	5	100%	5	33%	12	24%	0	0%	22	31%
<i>Samtliga</i>	<i>5</i>	<i>100%</i>	<i>15</i>	<i>100%</i>	<i>50</i>	<i>100%</i>	<i>1</i>	<i>100%</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>

Tabell 9 2000

Tidigare domar Ålder vid brotten (Antal fall | Andel fall) angivna av

domstolen	15 år		16 år		17 år		18 år		15–18 år	
Ja	8	57%	28	80%	41	75%	0	0%	77	74%
Nej*	6	43%	7	20%	14	25%	0	0%	27	26%
<i>Samtliga</i>	<i>14</i>	<i>100%</i>	<i>35</i>	<i>100%</i>	<i>55</i>	<i>100%</i>	<i>0</i>	<i>0%</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

* I 7 fall har inte domstolen angivit om ungdomen tidigare dömts för brottslighet.

Tabell 10 2000

Frihetsberövande	Antal fall	Andel fall
Hos SiS	26	25%
Därav		
Sluten ungdomsvård	2	
Övriga (LVU eller socialtjänstlagen)	24	
Häktade	41	39%
På fri fot	37	36%
Omhändertagen	0	0%
<i>Samtliga</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

I 41 fall var ungdomarna häktade när domen föll och av dem var 3 pojkar 15 år. 14 häktade ungdomar var 16 år (40%). 37 ungdomar var på fri fot när domen meddelades. I 24 fall var ungdomarna redan placerade på SiS institutioner, oftast med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) istället för att vara häktade. 2 ungdomar verkställde en tidigare utdömd dom om slutna ungdomsvård. Under 1999 var ingen 15-åring häktad vid dom på slutna ungdomsvård och av 16-åringarna var 5 häktade (33%). En påtaglig skillnad finns mellan 1999 och 2000 när det gäller de ungdomar som vistades på SiS institutioner när domen meddelades. Under år 1999 vistades 35 procent av ungdomarna hos SiS vid tidpunkten för dom medan det under år 2000 enbart var 23 procent.

Se tabell 8–10 när det gäller samtliga fall och tabell 11–12 när det gäller åldersfördelningen.

Tabell 11
1999

Frihetsberövande vid tidpunkten för dom	Ålder vid brotten (Antal fall Andel fall)									
	15 år		16 år		17 år		18 år		15–18 år	
Hos SiS	4	80%	4	27%	17	34%	0	0%	25	35%
Häktade	0	0%	5	33%	17	34%	1	100%	23	32%
På fri fot	1	20%	6	40%	15	30%	0	0%	22	31%
Omhändertagen*	0	0%	0	0%	1	2%	0	0%	1	1%
<i>Samtliga</i>	<i>5</i>	<i>100%</i>	<i>15</i>	<i>100%</i>	<i>50</i>	<i>100%</i>	<i>1</i>	<i>100%</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>

Tabell 12
2000

Frihetsberövande vid tidpunkten för dom	Ålder vid brotten (Antal fall Andel fall)									
	15 år		16 år		17 år		18 år		15-18 år	
Hos SiS	6	43%	10	29%	8	14%	0	0%	24	23%
Häktade	3	21%	14	40%	24	44%	0	0%	41	39%
På fri fot	5	36%	10	29%	22	40%	0	0%	37	36%
Verkställer LSU	0	0%	1	2%	1	2%	0	0%	2	2%
Omhändertagen*	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
<i>Samtliga</i>	<i>14</i>	<i>100%</i>	<i>35</i>	<i>100%</i>	<i>55</i>	<i>100%</i>	<i>0</i>	<i>0%</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>

* Ungdomar som dömts till skyddstillsyn och blivit omhändertagen av Övervakningsnämnden.

Strafftid**Tabell 13
2000**

Strafftid	Antal ungdomar	Sammanlagd strafftid i månader
0*	3	0
2 veckor	1	0,5
1 mån	2	2
2 mån	6	12
3 mån	8	24
4 mån	13	52
5 mån	2	10
6 mån	21	126
8 mån	10	80
10 mån	8	80
11 mån	1	11
12 mån	10	120
14 mån	2	28
18 mån	5	90
20 mån	2	40
22 mån	2	44
24 mån	3	72
32 mån	1	32
36 mån	3	108
48 mån	1	48
Totalt	104	979,5

* Förordnande att tidigare utdömd sluten ungdomsvård skall avse nya brott.

	1999	2000
Genomsnittlig utdömd strafftid:	8,44 månader	9,42 månader

De utdömda strafftiderna har ökat. Strafftiden var under 1999 i genomsnitt ca åtta och en halv månad. Under år 2000 ökade den genomsnittliga strafftiden med ca 1 månad till knappt nio och en halv månad. I två tredjedelar av fallen (66%) har ungdomarna dömts till sluten ungdomsvård i sex månader eller längre. 30 procent av dem som dömdes under år 2000 dömdes till sluten ungdomsvård 12 månader eller längre. En 16-åring dömdes för mord till sluten ungdomsvård 4 år. Det var första gången den längsta strafftiden vid sluten ungdomsvård användes.

Tabell 14
1999

Strafftid	Antal ungdomar	Andel ungdomar	Sammanlagd strafftid i månader	Andel sammanlagd strafftid
0*	3	4%	0	0%
1–5 mån	18	25%	47	8%
6–10 mån	34	48%	260	43%
12–16 mån	12	17%	164	27%
24–36 mån	4	6%	128	21%
<i>Totalt</i>	<i>71</i>	<i>100%</i>	<i>599</i>	<i>100%</i>

Tabell 15
2000

Strafftid	Antal ungdomar	Andel ungdomar	Sammanlagd strafftid i månader	Andel sammanlagd strafftid
0*	3	3%	0	0%
0,5–5 mån	32	31%	100,5	10%
6–11 mån	40	38%	297	30%
12–16 mån	12	11%	148	15%
17–23 mån	9	9%	174	18%
24–48 mån	8	8%	260	27%
<i>Totalt</i>	<i>104</i>	<i>100%</i>	<i>979,5</i>	<i>100%</i>

* Förordnande att tidigare utdömd sluten ungdomsvård skall avse nya brott.

Tingsrätter

De 124 fall där sluten ungdomsvård använts under år 2000 kommer från 35 olika tingsrätter. I 4 av dessa fall hade tingsrätten dömt till annan påföljd som sedan ändrades till sluten ungdomsvård av hovrätten. Sistnämnda domar kom från Eskilstuna respektive Örebro tingsrätter. Tingsrätten hade i 3 av fallen dömt till vård inom socialtjänsten och i 1 fall till fängelse 2 år.

Tabell 16
2000

Tingsrätt	Antal fall
Borås tingsrätt	1
Falu tingsrätt	4
Gotlands tingsrätt	2
Gävle tingsrätt	2
Göteborgs tingsrätt	8
Handens tingsrätt	1
Helsingborgs tingsrätt	1
Huddinge tingsrätt	10
Karlskrona tingsrätt	1
Katrineholms tingsrätt	2
Köpings tingsrätt	1
Linköpings tingsrätt	1
Luleå tingsrätt	1
Lunds tingsrätt	7
Malmö tingsrätt	4
Mariestads tingsrätt	1
Mjölby tingsrätt	2
Norrköpings tingsrätt	1
Piteå tingsrätt	1
Skövde tingsrätt	2
Sollentuna tingsrätt	7
Solna tingsrätt	1
Stockholms tingsrätt	27
Södertälje tingsrätt	2
Södra Roslags tingsrätt	1
Trelleborgs tingsrätt	6
Uddevalla tingsrätt	5
Uppsala tingsrätt	3
Varbergs tingsrätt	1
Västerås tingsrätt	5
Ystads tingsrätt	1
Örebro tingsrätt	6
Östersunds tingsrätt	2
<i>Samtliga</i>	<i>120</i>

Tiden från det att brottet begicks till dess att tingsrättens dom meddelades varierade från 17 till 822 dagar. Pojken som dömdes snabbast var häktad och dömdes till sluten ungdomsvård 1 månad för tillgrepp av fortskaffningsmedel och försök till tillgrepp av fort-

skaffningsmedel. Han var 17 år såväl vid brottstillfället som vid domstillfället. Den pojke som fick vänta längst mellan brott och dom begick brott i februari 1998 och dömdes först i maj 2000. Pojken var 15 år när det första brottet (av 13) begicks och han hade fyllt 17 år när tingsrättens dom meddelades. Han var på fri fot.

Överklagande

I 55 fall har hovrätten meddelat dom i målet under år 2000. Målen fördelar sig mellan hovrätterna enligt följande.

Tabell 17 Hovrätt	1999		2000	
	Antal fall	Andel fall i procent	Antal fall	Andel fall i procent
Svea hovrätt	12	38%	38	69%
Hovrätten för Västra Sverige	11	34%	4	7%
Hovrätten över Skåne och Blekinge	5	16%	8	15%
Göta hovrätt	3	9%	3	5%
Hovrätten för Nedre Norrland	1	3%	2	4%
<i>Samtliga</i>	32	100%	55	100%

I 44 procent av de 124 fall där sluten ungdomsvård använts under år 2000 överklagades tingsrättens dom till hovrätten. 62 procent av de ungdomar som var på fri fot när domen föll överklagade sin dom, medan bara 25 procent av de ungdomar som satt häktade överklagade sin dom. 13 procent av de ungdomar som redan var intagna på SiS institutioner (t.ex. på grund av en dom enligt LVU) vid domstillfället överklagade domen. Skillnaden mellan 1999 och 2000 är i dessa fall markant. Antalet dömda som överklagade sina domar under 1999 var 42 procent. Under 2000 var det 13 procent. Detta framgår av tabell 18.

Tabell 18 Frihetsberövande	1999			2000		
	Antal fall	Antal som överklagat	Andel som överklagat	Antal fall	Antal som överklagat	Andel som överklagat
Häktade	23	5	22%	43	14	25%
Hos SiS	26	11	42%	26	7	13%
På fri fot	30	16	53%	55	34	62%
Omhändertagen*	1	0	0%	0	0	0%
<i>Samtliga</i>	80	32	40%	124	55	100%

* Ungdomar som dömts till skyddstillsyn och blivit omhändertagen av Övervakningsnämnden.

Ändringsfrekvens

Andelen fall där hovrätten ändrade tingsrättens dom (ändringsfrekvensen) var totalt 60 procent.

Där tingsrätten dömt till sluten ungdomsvård och hovrätten *ändrat påföljden till något annat än sluten ungdomsvård* (19 fall) kan följande noteras. Svea hovrätt ändrade 14 av de 38 överklagade domarna. Av dessa 14 härrör 7 från samma dom. Hovrätten över Skåne och Blekinge ändrade 4 av de 8 överklagade domarna. Hovrätten för Nedre Norrland ändrade 1 av de 2 överklagade domarna. Utgången i målen i hovrätt fördelar sig enligt följande.

Svea hovrätt har i 8 av de 14 fallen ändrat påföljden till skyddstillsyn. I 2 fall har dömts till överlämnande till vård inom socialtjänsten; 1 fall i förening med ungdomstjänst 60 timmar. I 1 fall har dömts till skyddstillsyn med samhällstjänst. Vid 2 tillfällen har hovrätten ändrat påföljden från sluten ungdomsvård till skyddstillsyn jämte fängelse (28 kap. 3 § brottsbalken). I det första fallet hade den unge (17 år) dömts av tingsrätten för grov misshandel, försök till grov misshandel och stöld till sluten ungdomsvård 1 år. I det andra fallet hade tingsrätten dömt den unge (16 år) för misshandel, rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, bedrägligt beteende och våld mot tjänsteman till sluten ungdomsvård 6 månader. Hovrätten ändrade påföljden i det första fallet till skyddstillsyn jämte fängelse 3 månader och i det andra till skyddstillsyn jämte fängelse 2 månader.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har i 3 av de 4 fallen dömt till vård inom socialtjänsten, ett fall i förening med ungdomstjänst 50 timmar. I det fjärde fallet dömde hovrätten till skyddstillsyn och böter.

Hovrätten för Nedre Norrland har i 1 av de 2 fallen förordnat att den tidigare ådömda skyddstillsynen skulle avse det nya brottet och att påföljden skulle förenas med samhällstjänst 40 timmar.

I 4 fall har *hovrätten ändrat påföljden till sluten ungdomsvård där tingsrätten har dömt till något annat*. 3 av fallen härrör från Svea hovrätt och 1 från Göta hovrätt. I 3 av fallen dömdes den unge i tingsrätten till vård inom socialtjänsten. Hovrätten dömde i 2 fall till sluten ungdomsvård 3 månader och i 1 fall till sluten ungdomsvård 4 månader. En person dömdes i tingsrätten till fängelse 2 år men fick i hovrätten sluten ungdomsvård 1 år.

I övriga fall som hovrätten ändrat tingsrättens dom har hovrätten i 5 fall kortat den utdömda strafftiden och i 4 fall förlängt den utdömda strafftiden. I 1 fall har hovrätten undanröjt tingsrättens beslut och ogillat åklagarens ansökan enligt 38 kap. 2 § brottsbalken.

Utgången i hovrätten framgår av tabell 19.

Tabell 19 Utgång i hovrätten	1999		2000	
	Antal fall	Andel fall	Antal fall	Andel fall
Hovrätten fastställer tingsrättens dom på slutet ungdomsvård	12	38%	22	40%
Hovrätten kortar den utdömda strafftiden	4	13%	5	10%
Hovrätten förlänger den utdömda strafftiden	0	0%	4	7%
Hovrätten ogillar åtalet (som kunnat föranleda slutet ungdomsvård)	1	3%	0	0%
Hovrätten undanröjer tingsrättens beslut och ogillar åklagarens ansökan enligt 38 kap. 2 § brottsbalken	0	0%	1	2%
Hovrätten bifaller åtalet och dömer till slutet ungdomsvård (åtalet ogillat i tingsrätten)	3	9%	0	0%
Hovrätten ändrar påföljden till slutet ungdomsvård	4	13%	4	7%
Hovrätten ändrar påföljden till något annat än slutet ungdomsvård	8	25%	19	34%
<i>Samtliga</i>	<i>32</i>	<i>100%</i>	<i>55</i>	<i>100%</i>

Det antal dagar från tingsrättens dom till det att hovrätten meddelade dom i målet framgår av tabell 20. Den längsta tiden var 265 dagar och den kortaste 28 dagar.

Tabell 20
2000

Hovrätt	Antal fall	Intervall (antal dagar)
Hovrätten för Västra Sverige	4	55–82
Göta hovrätt	3	52–61
Svea hovrätt	38	41–265
Hovrätten över Skåne och Blekinge	8	28–173
Hovrätten för Nedre Norrland	2	64–65
<i>Samtliga</i>	<i>55</i>	<i>28–265</i>

Antalet dagar från tingsrättens dom till det att hovrätten meddelade dom i målet var för de häktade ungdomarna (14) från 28 till 82 dagar. För de ungdomar som var på fri fot (34) från 41 dagar till 265 dagar och för de som redan var intagna hos SiS (7) från 49 dagar till 69 dagar.

Tabell 21
2000

Frihetsberövande	Antal fall	Intervall (antal dagar)
Häktade	14	28–82
Fri fot	34	41–265
Hos SiS	7	49–69
<i>Samtliga</i>	55	28–265